

Maşınqayırma sənayesi üzrə arayış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI İQTİSADİYYAT VƏ SƏNAYE NAZİRLİYİ

BAKI 2015

Maşınqayırma sənayesi

Dünya maşınqayırma sənayesi

İşçilərin sayına və istehsal etdiyi məhsulun maya dəyərinə görə maşınqayırma sənaye sahələri arasında 1-ci yeri tutur. Maşınqayırmanın əsas xammalını metallurgiya sənayesi verir. Lakin ETİ dövründə maşınqayırma sahəsinə metal olan tələbat kəskin azalmış, süni materiallara və ixtisaslı kadrlara tələbat artmışdır. Maşınqayırmanın əmək və elm tutumlu sahələrinə tələbat artdığından, maşınqayırma müəssisələri iri şəhərlərə və elm mərkəzlərinə meyl edir.

Dünya maşınqayırmasının 3 iri mərkəzi var:

- ✓ ABŞ
- ✓ Yaponiya
- ✓ Qərbi Avropa

ABŞ, Yaponiya, Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, İtaliya, Çin, Kanada, Braziliya və Rusiyada maşınqayırmanın bütün sahələri inkişaf edib. Maşınqayırma üçün avtomatlaşdırma, ixtisaslaşdırma və kooperativləşdirmə xarakterikdir. Bu sahə – metal, ixtisaslı kadr, çoxlu işçi qüvvəsi və enerji tələb edir. Maşınqayırma – metallurgiya, kimya, meşə, yüngül sənaye sahələri ilə əlaqəyə girib onlardan metal plastik kütlə, boya, lak, rezin parça taxta və s. alır və az məhsullarını bütün təsərrüfat sahələrinə göndərir.

Dağ-mədən avadanlığı, traktor və dəzgahqayırma kimi ağır maşınqayırma sahələri metal tutumlu olduğundan bu sahələr metallurgiya bazaları yaxınlığında yerləşdirilir.

Aparılan regional araşdırma zamanı Rusiya və Qazaxıstan neft maşınqayırması üzrə fərqlənirlər. Belə ki, Rusiyada 200-dən çox neft maşınqayırması müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Ümumi maşınqayırma sahəsində neft maşınqayırması 4% təşkil edir. Neft maşınqayırması bazarının ümumi həcmi 20-22 milyard ABŞ dolları həcmindədir. Rusiya Federasiyasının Sənaye və Ticarət Nazirliyinin məlumatına əsasən, ölkə üzrə mövcud istifadə olunan avadanlıqların 75%-i Sovetlər Birliyindən qalma, 25%-i isə xaricdən idxal olunur. İdxal edilən avadanlıqların 40%-i Çinin, 20-30% Ukraynanın payına düşür. Qazma boruları idxalı 2006-2009-cu illərdə 1,3 min tondan 6,9 min tona qədər yüksəlmişdir. Rusiya bazarında xarici şirkətlərin payı 10%-dən 50%-ə qədər artmışdır. Rusiyanın əsas neft maşınqayırma istehsalçıları olan Motovilixinski və Perm zavodları (2010-cu ildə təxminən 10-11 min ton istehsal) 15 min tona qədər məhsul istehsal edərək daxili tələbatı ödəyə bilirlər. Neft maşınqayırma məhsullarının idxalının əsas

səbəbi böyük sifarişlərin Çin tərəfindən daha tez 1 aya, yerli müəssisələrin isə 3-4 aya yerinə yetirmələridir.

Rusiya Federasiyasında Ural-Volqaboyu, Şimali Qafqaz regionları neft-qaz sənayesi üçün avadanlıqların istehsalı üzrə ixtisaslaşmışdır.

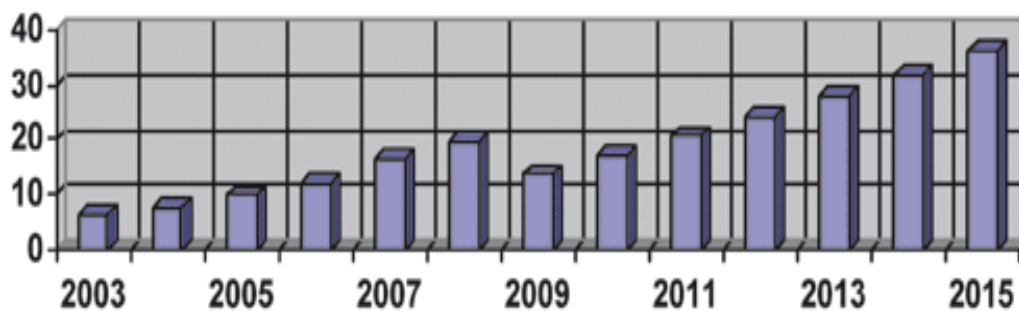
Rusiya

Rusiya neft maşınqayırması sahəsində aparıcı istehsalçılar: “İjneftmaş”, “PervomayskayKimMaş”, “Uraltransmaş”, “Motovilinxinski” zavodu, “Şadrinski” maşınqayırma zavodu, “Oçerski” maşınqayırma zavodu, “FasXimMaş”, “Nalçik” maşınqayırma zavodu, “Çelyabinsk” metalkonstruksiyalar zavodu, “Ferro-İnjiniring Qrup” “PERM” Neft maşınqayırma birliyi, “İjesco-Texasskoe” neft maşınqayırma zavodu, “HİDROQAZ”, “ORSK” maşınqayırma zavodu, “LİSEVSKIY” Neft maşınqayırma zavodu, “Volqaburmaş” və s.

Rusiya Federasiyasında bazar seqmentində neft maşınqayırma avadanlıqları bir neçə kateqoriyaya bölünür:

- ✓ Qazma avadanlıqları;
- ✓ Quyu əməliyyat avadanlıqları;
- ✓ Tikinti və boru kəmərləri avadanlıqları;
- ✓ Təmir avadanlıqları;
- ✓ Neft məhsullarının daşınması üçün xüsusi nəqliyyat vasitələri;
- ✓ Neft və qaz məhsullarının müvəqqəti saxlanması üçün avadanlıqlar.

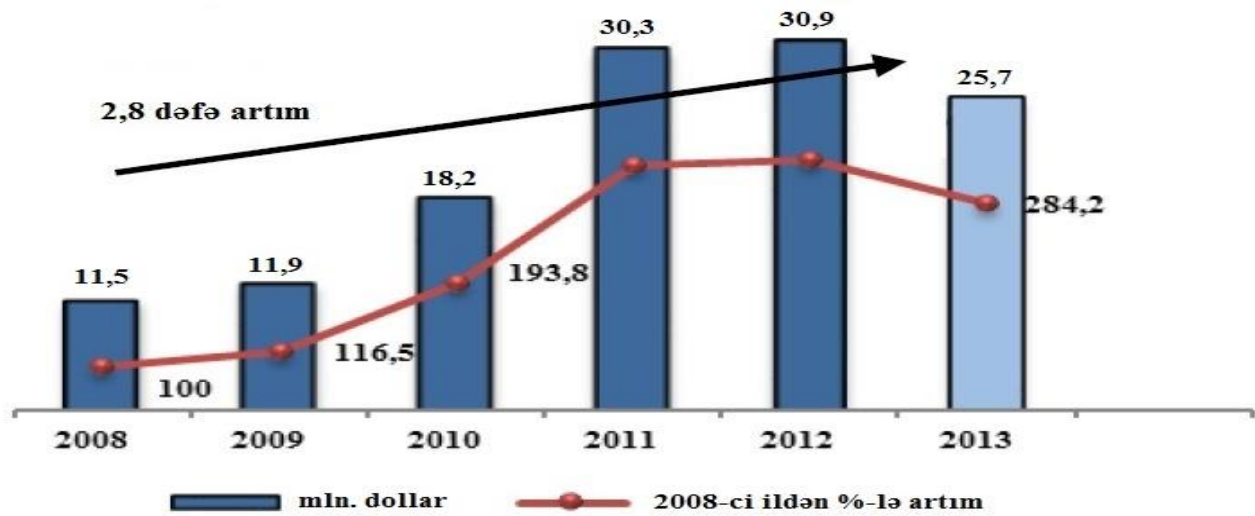
2030-cü ilə qədər Rusiya neft-kimya sahəsinə 30,6 milyard ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulması nəzərdə tutulur. Qoyulan investisiyanın təxminən 40-50%-i yeni avadanlıq alınmasına yönəlməsi nəzərdə tutulur. Beləliklə, növbəti 20 il ərzində Rusiya neft maşınqayırması istehsalçıları illik 12-13 milyard ABŞ dolları həcmində sifarişi hədəf götürür.

Cədvəl 1: Rusiya neft maşınqayırmasının artım dinamikası (milyard ABŞ dollar).

Qazaxıstan

Qazaxıstan Respublikasında 50-dən çox neft maşınqayırma müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Bu müəssisələr 350 növdə neft maşınqayırma məhsulları istehsal edir, daha 40 yeni məhsul istehsalı planlaşdırılır. Əsas neft maşınqayırma müəssisələri: “Munaymaş”, “Petropavlovski ağır maşınqayırma zavodu”, “Kirov adına zavod”, “Prikaspiyski” maşınqayırma kompleksi, “Qazneftqazmaş”, “Aktyubinski” neft avadanlıqları zavodu, “Qərbi Qazaxıstan” maşınqayırma kompleksi, “Aktau” neft maşınqayırma zavodu və s. 2008-ci ildə ümumi maşınqayırmanın ixrac strukturunda neft maşınqayırmasının həcmi 5%, idxal strukturunda isə 8% təşkil etmişdir. 2008-2013-cü illərdə istehsalda 2,8 dəfə artım olmuşdur.

Diaqram1. Neft-qaz avadanlıqları istehsalı.

2010-2015-ci illərdə Qazaxıstan neft-qaz avadanlıqları istehsalı 23% və ya 193 milyon ABŞ dollardan 238 milyon ABŞ dollara qədər yüksəlmişdir.

Azərbaycan

Maşınqayırma ağır sənaye kompleksi olub xalq təsərrüfatı üçün əmək alətləri, istehlak predmetləri və müdafiə xarakterli məhsullar istehsal edən bir sahədir. Maşınqayırma ümumilikdə xalq təsərrüfatının texniki təminat bazası olaraq istehsalatda əmək məhsuldarlığını yüksəltməklə, insanların maddi rifahının yaxşılaşmasına və dövlətin müdafiə qabiliyyətinin möhkəmləndirilməsinə xidmət edir. Maşınqayırmanın əsas sahələri - dəzgahqayırma, cihazqayırma, traktor və avtomobilqayırma, gəmiqayırma, təyyarəqayırma, kənd təsərrüfatı maşınqayırması, elektrotexnika, radiotexnika və avtomatika avadanlıqlarının hazırlanmasıdır.

1848-ci ildə dünyada ilk dəfə Bakıda neftin sənaye üsulu ilə hasilatı başlandı. 1858-ci ildə Bakıda ilk metal emalı zavodu tikilmişdir. 1859-cu ildə dünyada ilk neftayırma zavodu Bakıda istifadəyə verildi. Sonrakı illərdə neft, kimya və gəmiçiliyin inkişafı ilə əlaqədar bu sahələrə xidmət göstərən maşınqayırma və metal emalı müəssisələri meydana gəlmişdir.

1911-1913-cü illərdə Bakıda 12 maşınqayırma zavodu, birinci dünya müharibəsinin əvvəllərində isə Bakı və onun ətrafında 127 mexaniki, metal emalı müəssisəsi fəaliyyət göstərirdi. Həmin müəssisələrdə 8066 nəfər fəhlə işləyirdi.

İkinci dünya müharibəsi illərində, yəni 1939-45-ci illərdə keçmiş SSRİ-nin bir çox sənaye şəhərlərindən Bakıya köçürülən maşınqayırma zavodlarında əsasən döyüş sursatı, silah və hərbi texnika üçün ehtiyat hissələri istehsal edilirdi.

Respublika maşınqayırma sənayesinin inkişafı Azərbaycanda neftçixarma sənayesinin XIX əsrin sonlarında və XX əsrin əvvəllərində olan inkişafı ilə üzvi surətdə bağlıdır. Xaricdən idxal edilmiş avadanlıq sonrakı dövrlərdə Nobel qardaşlarının, Rotşildin, Tağıyevin, Muxtarovun, Benkendorfun emalatxanalarında təmir olunurdu. Bu emalatxanalar gələcək maşınqayırma zavodlarının əsasını təşkil etmişdir. Maşınqayırmanın aparıcı sahəsi kimi respublikanın neft maşınqayırması yüksək dərəcədə ixtisaslaşdırılmış istehsal kompleksi kimi çıxış edirdi. Burada ümumi metallurgiya, tökmə və metiz bazasına malik olan bir sıra iri zavodlar cəmləşmişdir. Sonrakı dövrlərdə keçmiş Sovetlər İttifaqının neftçixarma sənayesinin 70%-ə qədər avadanlığının Azərbaycanın neft-maşınqayırma sənayesi tərəfindən istehsal olunması bu sürətli inkişafdan xəbər verirdi.

Böyük Vətən müharibəsi illərində Azərbaycanın maşınqayırma müəssisələrinin istehsal güclərinin 95%-i hərbi texnika və döyüş sursatlarının istehsalına yönəldilmişdir. Həmçinin neft emalı və neft-kimya müəssisələrinin də bu sahədə böyük xidmətləri olmuşdur. Neft çıxarılması daha da artırılmış və neft maşınqayırma avadanlıqlarının istehsalı da intensivləşdirilmişdir.

İttifaq dövründə maşınqayırma kompleksinin iri müəssisələrinin əsas məhsullar kimi neft-mədən avadanlıqları, elektrik mühərrikləri (400 min ədəd), güc transformatorları (2500 ədəd), lüminiset elektrik lampaları (15 min ədəd), elektrotermik (100 min evt.) və elektroqaynaq (15 mln ədəd) avadanlıqları, alçaq və yüksək gərginlikli aparatlar, avtobus və yük avtomobilləri (3000 ədəd), müxtəlif cihazlar, yol maşınları, hesablama texnikası vasitələri, soyuducular (300 min ədəd), hava soyuducuları (400 min ədəd), elektrik və qaz qızdırıcıları, mətbəx maşınları (25 min ədəd) və s. göstərmək olar.

Azərbaycanda neft maşınqayırması məhsullarının böyük hissəsi “Azneftkimyamaş” ASC-nin tərkibinə daxil olan müəssisələr tərəfindən istehsal olunur. Keçmişdə Sovetlər İttifaqının bütün neftçixarma ərazilərində neft və qazın çıxarılması və quyuların cari və əsaslı təmir xidməti üçün avadanlığın 70%-ə

qədəri Azərbaycanda istehsal olunurdu. Neft maşınqayırma sənayesinin məhsulları dünyanın 35 ölkəsində göndərilirdi. Azərbaycan neft maşınqayırma sənayesi bu tipdən olan sənaye müəssisələrinin ən çox cəmləşdiyi sahə hesab olunurdu. Azərbaycan neft-qaz maşınqayırma sənayesi birliyinin tarixi 1935-ci ildən başlayır. Həmin dövrdə neft-mədən avadanlıqlarının və alətlərinin istehsalı və təmiri müəssisələrin birləşdirilməsi əsasında Ümumittifaq Neftmaşınqayırma Tresti-“Azneftmaş” yaradıldı və bu da sonralar Ümumiittifaq Sənaye Birliyi (ÜSB) “Soyuzneftmaş”a, daha sonra isə “Azneftkimyamaş” Dövlət Şirkətinə çevrildi.

22 mart 2001-ci il tarixli 649 sayılı Prezident Sərəncamı ilə "Azneftkimyamaş" Dövlət Şirkətinin bazasında eyniadlı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti yaradıldı. Bununla Azərbaycanın Neft Maşınqayırma Sənayesi yeni bir mərhələyə qədəm qoydu. Cəmiyyətin müəssisələrində hazırda 100-ə yaxın çeşiddə, 600-dən artıq tip-ölçüdə geoloji-kəşfiyyat, qazma, neftçıxarma, quyuların təmiri və mədənlərin abadlaşdırılması üçün maşın və avadanlıqlar, alətlər və ehtiyat hissələri, habelə kimya sənayesi, kənd təsərrüfatı və digər sahələr üçün müxtəlif məhsullar istehsal edilir.

Bakı Dərin Özüllər Zavodunun təməli 1978-ci ildə qoyulmuşdur. 1984-cü ildə istismara verilən BDÖZ dənizin 200 metrədək dərinliyində quraşdırılmaq üçün dərin özüllər istehsal edən nəhəng sənaye müəssisəsidir. Ümumi istehsal gücü ildə 60 000 ton metalkonstruksiya olmaqla, müxtəlif dərinliklərdən asılı olaraq ildə 2-3 dərin dəniz özülü yığmağa imkan verir. Zavod 1986-cı ildə layihə gücünə çatdırılmışdır. Zavodda ötən dövr ərzində 178 metrədək dərinlik üçün 12 dəniz platforması hazırlanmışdır. 1992-ci ildə ilk dəfə olaraq “BP” şirkəti üçün Şimal dənizində quraşdırılmaq məqsədilə boruların hazırlanması üzrə kontrakt BDÖZ-də uğurla həyata keçirilmişdir. 1994-cü il sentyabrın 20-də “Əsrin müqaviləsi” imzalandıqdan sonra Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda həyata keçirilən bütün neft layihələrində BDÖZ fəal iştirak edir.

Əsas maşınqayırma müəssisələr haqqında qısa məlumat

“Azneftkimyamaş” ASC-yə daxil olan zavod və institutlar

1. Bakı neft maşınqayırma zavodu;
2. “Bakı fəhləsi” maşınqayırma zavodu
3. Suraxanı maşınqayırma zavodu
4. Sabunçu Elmi-İstehsalat Birliyi
5. B.Sərdarov adına maşınqayırma zavodu
6. Zabrat maşınqayırma zavodu
7. Bakı neftqazmədən avadanlıqları zavodu
8. Balaxanı maşınqayırma zavodu

9. Səbail maşınqayırma zavodu
10. Azərbaycan Elmi Tədqiqat və Layihə Konstruktor Neft Maşınqayırma İnstitutu (AZİNMAŞ)
11. Azərbaycan Maşınqayırma Texnologiya İnstitutu
12. “Neftmaş” Xüsusi Konstruktor Bürosu
13. “Azərdövlətmaşlayihə” İnstitutu.

Bakı neft maşınqayırma zavodu

“Bakı neft maşınqayırma zavodu” TASC 2010-cu ildə “Səttərhan adına maşınqayırma zavodu” TASC və “Bakı neft mədən maşınqayırma zavodu” TASC birləşməsi nəticəsində yaranmışdır. Zavod quyuların qazılması və əsaslı təmiri üçün neft mədən avadanlıqların istehsalı sahəsi üzrə ixtisaslaşmışdır. İstehsal etdiyi məhsullar fontan armaturları, qazma rotorları, siyirtmələri göstərmək olar. Zavodun ərazisi 19,6 ha-dır. İstehsal olunan məhsullar-fontan armaturları və kəmərlər başlıqları Ukrayna və Rusiya Federasiyasına ixrac edilir.

“Bakı fəhləsi” maşınqayırma zavodu

“Bakı fəhləsi” maşınqayırma zavodu 1900-cu ildə yaradılmışdır, “Keşlə maşınqayırma zavodu” ilə birləşmişdir. Zavod mancanaq, qaldırıcı kranlar, qazma aqreqlərinin istehsalı üzrə ixtisaslaşmışdır. Zavodun ərazisi 16 ha təşkil edir. Mancanaq və AZİNMAŞ 80 qurğularını Qazaxıstana ixrac edir. Zavodun beynəlxalq dərəcəli İSO sertifikatı var.

Suraxanı maşınqayırma zavodu

Suraxanı maşınqayırma zavodu 1926-cı ildə yaradılmışdır. Ərazisi 11,3 ha-dır. Zavod yeraltı neft-mədən avadanlıqlarının istehsalı (dərnlilik nasosları) üzrə ixtisaslaşmışdır və dərnlilik nasosları, qaz-lift klapanları, pakerlər istehsal olunur. Zavodda 368 nəfər işçi çalışır. Zavod dərnlilik nasoslarını və pakerlərini Qazaxıstan və Rusiya Federasiyasına ixrac edir. Zavodun beynəlxalq dərəcəli API və İSO sertifikatları var.

Sabunçu Elmi-İstehsalat Birliyi

Sabunçu Elmi-İstehsalat Birliyi 1914-cü ildə yaradılmışdır. Zavod maşınlar üzərində müxtəlif qurğuların quraşdırılması üzrə ixtisaslaşmışdır. Son dövrlərdə metal konstruksiyalar, körpülər üçün metal özüllər, işıq dirəkləri istehsal edir. Zavodun ərazisi 9,2 ha-dır. Eyni zamanda, zavod beynəlxalq İSO sertifikatına malikdir.

B.Sərdarov adına maşınqayırma zavodu

B.Sərdarov adına maşınqayırma zavodu 1926-cı ildə yaradılmışdır. Zavod 37 ha ərazini əhatə edir və 210 nəfər işçi heyəti vardır. Siyirtmələr, dönən kranlar, fontan armaturlar istehsalı üzrə ixtisaslaşmışdır.

Zabrat maşınqayırma zavodu

Zabrat maşınqayırma zavodu 1921-ci ildən fəaliyyət göstərir. Ərazisi 4.6 ha olub, 118 nəfər işçi heyəti vardır. Zavod buruq qüllələrin istehsalı üzrə ixtisaslaşmışdır. Hal-hazırda özüllər, metal konstruksiyaların istehsalı ilə fəaliyyət göstərir. Zavod qüllə özüllərini Rusiya Federasiyasına ixrac edir.

Bakı neftqazmədən avadanlıqları zavodu

Bakı neftqazmədən avadanlıqları zavodu 1967-ci ildən fəaliyyət göstərir. Zavodun ərazisi 1,6 ha-dır. Zavod neft avadanlıqlarının təmiri və servisi üzrə ixtisaslaşmışdır. İstehsal etdiyi məhsullar isə avtoçənlər, neft məhsullarının daşınması üçün avtoçənlər, borudaşıyan xüsusi qoşqular, nasos avadanlıqlarının göstərmək olar.

Balaxanı maşınqayırma zavodu

Balaxanı maşınqayırma zavodu 1900-cü ildə yaranmışdır. Zavod qazma baltaların və alətlərin istehsalı üzrə ixtisaslaşmış, boru tutucular, metçiklər, kolokovlar, baltalar, karbikatorlar, frezervlərin istehsalı ilə məşğuldur. Zavodun ərazisi 3 ha-dır. Zavod İSO beynəlxalq sertifikatına malikdir.

Səbail maşınqayırma zavodu

Səbail maşınqayırma zavodu 1906-cı ildə yaranmışdır. Zavod neft mədən alətlərinin və elevatorların istehsalı üzrə ixtisaslaşmışdır. Zavodun ərazisi 1,7 ha, Zavod İSO beynəlxalq sertifikatına malikdir.

Azərbaycan Elmi Tədqiqat və Layihə Konstruktor Neft Maşınqayırma İnstitutu (AZİNMAŞ)

Azərbaycan Elmi Tədqiqat və Layihə Konstruktor Neft Maşınqayırma İnstitutu (AZİNMAŞ) 1931-ci ildə yaranmışdır. AZİNMAŞ-nun fəaliyyət sahəsi yerüstü neft mədən avadanlıqlarının layihələndirilməsidir. İstehsal etdiyi məhsullar sırasına neft maşınqayırması alət və avadanlıqlarını göstərmək olar. İnstitutun

ərazisi 4 ha-dır. İxrac məhsulu kimi qazma qurğusu, ixrac olunan yer isə BƏƏ-dir. İnstitutun İSO beynəlxalq sertifikatı var.

Azərbaycan Maşınqayırma Texnologiya İnstitutu

Azərbaycan Maşınqayırma Texnologiya İnstitutu 1961-ci ildə yaranmışdır. İnstitutun ərazisi 6 ha-dır. İnstitut öz fəaliyyət sahəsini texnologiyaların və qeyri-standart avadanlıqların layihəsində əks etdirir. İstehsal etdiyi məhsullar sırasına muftanı göstərmək olar.

“Neftmaş” Xüsusi Konstruktor Bürosu

“Neftmaş” Xüsusi Konstruktor Bürosu 1966-cı ildə yaradılmışdır. İnstitut öz fəaliyyətini “AZİNMAŞ” layihə institutunda davam etdirir. İnstitutun fəaliyyət sahəsinə yeraltı neft avadanlıqlarının layihələndirilməsi, istehsal etdiyi məhsullar isə pakerlər, klapanlar, dərinlik nasoslarının təmiri, fontan quyuları üçün xüsusi kompleks hissələrin hazırlanmasını göstərmək olar. İxrac məhsulları kimi pakerlər, klapanlar, neft-qaz quyuları üçün xüsusi alətlər, neft avadanlıqlarının hissələrini göstərmək olar. İxrac edilən ölkə Rusiya Federasiyasıdır. İnstitut beynəlxalq İSO sertifikatına malikdir.

“Azərdövlətmaşlayihə” İnstitutu

“Azərdövlətmaşlayihə” İnstitutu 1968-ci ildə yaranmışdır. İnstitut öz fəaliyyət sahəsi maşınqayırma üzrə layihə işləridir. İnstitut layihə işləri ilə bağlı xidmətləri təklif edir.

Digər maşınqayırma müəssisələr haqqında qısa məlumat

“Qala maşınqayırma” ASC

“Qala maşınqayırma” ASC 2001-ci ildə yaranmışdır. Bundan əvvəl isə 1934-cü ildən S.M.Kirov adına Mexaniki-təmir zavodu kimi fəaliyyət göstərirdi. 1989-cu il Bakı Maşınqayırma zavodu, 1992-ci il – Qala maşınqayırma zavodu kimi fəaliyyətini sürdürmüşdür.

Zavod neft-mədən avadanlıqların istehsalı, mancanaq dəzgahları üçün reduktorlarının əsaslı təmiri və istehsalı üzrə ixtisaslaşmışdır. İstehsal etdiyi məhsullara VP (50, 80) tipli yuyucu fırlanğıclar, EŞN (5, 10) tipli ştanq elevatorlar, ETK (48, 60, 73, 89) tipli boru elevatorlar, EZN (48, 60, 73, 89, 114) tipli boru elevatorlar, ştanq və boru açarlar, dartıcı diyircəklər (4, 8, 10 ton), OŞ 50x70

oynaqlı şarnir birləşmələr (10 növ), SUS quyuağzı kipkəci, SKN MD üçün şatunun aşağı başlıqları və krivoşip barmaqları, kanat sıxıcıları, açarlar üçün suxarilər daxildir. Zavod məhsullar üzrə illik istehsal gücü 10 milyon/manat-dır.

"Gəncə avtomobil zavodu" İstehsalat Birliyi

"Gəncə avtomobil zavodu" İstehsalat Birliyinin əsası 1986-cı ildən qoyulmuşdur. Müəssisə 2004-cü ildən fəaliyyətə başlamışdır. Müəssisə istehsal-texniki təyinat üzrə Kənd təsərrüfatı traktorları və texnikaları avtomobil istehsalı üzrə ixtisaslaşmışdır. İstehsal etdiyi məhsullar sırasına traktorlar, asma avadanlıqlar, qoşqular, ekskavatorlar, məişət tullantıları toplayan maşınlar, avtokranlar, yük avtomobillərini göstərmək olar. 2010-cu ildə Almaniyanın "Haller" şirkəti, Belarusun Minsk Avtomobil Zavodu və Gəncə Avtomobil Zavodu ilə üçtərəfli müqavilə imzalanıb. Bu günədək ümumilikdə 47 ədəd 21 kubmetr tutumlu AVRO 4 standartlarına cavab verən kommunal maşınlar istehsal olunub. 2013-cü ildə "Minsk təkərli dartıcılar" zavodu ilə ikitərəfli müqavilə imzalanmış və həmin razılaşmaya əsasən 2014-cü ildən dartıcıların istehsalına başlanılıb.

Hələlik bu günədək 30 ağır yük daşıyan qoşqu yığılmışdır. 2014-cü ilin may ayında Belarusun "Bobruysk" ehtiyat hissələri və avadanlıqlar istehsalı zavodu ilə bağlanmış müqaviləyə əsasən MTZ 422 və MTZ 622 markalı mini traktorların istehsalına başlanılıb. Bu günədək ümumilikdə 68 bu tipli texnika yığılaraq təhvil verilib.

Sumqayıt Texnologiyalar Parkı

Sumqayıt Texnologiyalar Parkı (STP) regionda texnoparkların yaradılmasında pioner olmaqla, müxtəlif istehsalat sahələri üzrə ixtisaslaşmış nəhəng zavodlar kompleksidir. Regionda nadir layihə olan STP Azərbaycanın həm daxili, həm də xarici bazarının tələbatını tam ödəmək qabiliyyətinə qadirdir. Texnoparkın məhz Sumqayıtda yaradılması Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə təkan verməklə yanaşı, vaxtilə Qafqazda sənaye mərkəzi kimi yaradılan Sumqayıtın tarixi ənənələrinin bərpası deməkdir. Bu gün STP-nin tikinti-montaj və istehsalat sahələrində 4,5 min işçi işləyir. Tikilməkdə olan zavodlar təhvil verildikdən sonra işçi heyətinin sayı 1000 nəfər də artacaq ki, bu da öz növbəsində sosial yaşayış standartlarının yaxşılaşdırılmasına zəmin yaradacaq. STP-nin 2009-cu il dekabr ayının 22-də açılışı olmuşdur.

STP-nin bütün zavodları Avropada istehsal olunmuş ən yeni texnoloji avadanlıqla təchiz olunub. İstehsal prosesində istifadə olunan xammallar da Avropanın qabaqcıl ölkələrindən idxal olunur. Ümumi sahəsi 250 hektar olan

sənaye tikililəri sahəsində yeni zavodların dizaynı və tikintisi davam edir. STP-nin bütün zavodları Avropa istehsalı olan laboratoriyalarla təmin olunub və AZS ISO/IEC 17025-2009 standartlarına uyğun akkreditə olunub; STP-də istehsal olunmuş bütün məhsulların müvafiq sertifikatları var. STP-də ISO 9001 və OHSAS 18001 beynəlxalq standartları da tətbiq olunur. Sumqayıt Texnologiyalar Parkında maşınqayırma sahəsi üzrə bir sıra iri müəssisələr fəaliyyət göstərir. Bunlara Ağır Maşınqayırma Zavodu, Elektrik Avadanlıqları Zavodu, Elektron Cihazları Zavodu aiddir.

Naxçıvan Avtomobil Zavodu

Naxçıvan Avtomobil Zavodu 2010-cu ilin yanvar ayının 11-də istismara verilmişdir. 2009-cu ilin May ayında Pekində keçirilən Çin-Azərbaycan biznes-forumu çərçivəsində Naxçıvan Avtomobil Zavodu və Çinin "CHONGQING LIFAN INDUSTRY (GROUP) IMP. & EXP. CO., LTD." Avtomobil Korporasiyası arasında əməkdaşlıq sazişi imzalandı. Hazırda sazişə əsasən, Naxçıvanda "LIFAN" markalı minik avtomobillərinin yığımı təşkil olunur. Zavodda Almaniya, Belçika və İtaliyada hazırlanan son model avadanlıqlardan istifadə olunur.

Zavodun ümumi sahəsi 2,6 ha təşkil edir. Bura 2472 m² sahəsində istehsal sexi, 720m² sahəsində anbar, 2538m² sahəsində dayanacaq meydanı, 500m² əhatə edən sınaq meydançası və 450m² sahəsində sərqi salonu daxildir. Zavod ildə 5 min ədəd avtomobil istehsal etmək gücünə malikdir.

"Mingəçevir İzolit" ASC

"Mingəçevir İzolit" ASC Mingəçevir şəhərində yerləşən "Azərelektroizolit" zavodunun bazasında yaradılmışdır. Müəssisə 1963-cü ildən öz məhsullarının ilk növlərini buraxmağa başlamışdır. Elektroizolyasiya materiallarının istehsalçısı olan bu müəssisə SSRİ-də böyük təşkilatlardan biri olmuş və 600-dən çox müəssisə ilə əməkdaşlıq etmişdir. Bunlardan "Tümenneft", "Başneft", "Elektrosila İB", "Rovno elektroaparat" zavodu və s.

Müəssisənin istehsal etdiyi izolyasiya materialları, neft sənayesi və kanalizasiya xətləri üçün şüşə plastik borular, yüksək təzyiqə davamlı polietilen qaz və su boruları, hər növ dizaynda soyuğa, zərbəyə davamlı qranit, polipropilen isti və soyuq su boruları yüksək keyfiyyətə malikdir. 2008-ci ildə müəssisə İSO 9001-2000 beynəlxalq standartına uyğun keyfiyyətin idarəetmə sisteminin sertifikatını almış və bu standartın qoyduğu tələblər üzrə məhsul istehsalını həyata keçirir.

"Bakı Gök-Nur" Zavodu

“Gök-Nur Bakı LTD” 2003-cü ildə təsis olunmuşdur. “Gök-Nur Bakı LTD” dünya standartlarına uyğun geniş çeşiddə və müxtəlif ölçüdə 450/750V PVC izolə olunmuş quraşdırma (montaj) kabelləri, 450/750V PVC izolə olunmuş fleksibl kabelləri, 300/500V PVC izolə olunmuş quraşdırma (montaj) kabelləri, 300/500V PVC izolə olunmuş çoxdamarlı fleksibl mis ötürücülü kabellər, 0,6/1kv izolə olunmuş alçaq gərginlikli kabellər, PVC kabel kanalları istehsal edir və 2008-ci ilin axırlarından 6/10 kilovolt, 8,7/15 kilovolt, 12/20 kilo-volt, 20,3/35 kilovolt orta gərginlik kabellərinin istehsalına başlamışdır. “Gök-Nur Bakı LTD” TS EN İSO 9001-2000 keyfiyyət sertifikatı, Azərbaycan Dövlət Standartlaşdırma və Metrologiya Mərkəzinin AZS Milli Sertifikatlaşdırma sistemi ilə “Uyğunluq Sertifikatı”na və Oksas 18001-2007 keyfiyyət sertifikatına layiq görülmüşdür.

Bakı Polad Burazlar Zavodu

Bakı Polad Burazlar zavodu N.Nərimanov rayonunda yerləşir. Zavodun illik istehsal gücü 11 min tondur. Zavod 0,8mm-dən başlamış 44 mm-dək olan polad burazlar istehsal edir. 2003-cü ildə ISO beynəlxalq keyfiyyət sertifikatını almışdır.

Bakı Gəmiqayırma Zavodu

Azərbaycanın iqtisadi və sənaye potensialının gücləndirilməsində mühüm rol oynayacaq Bakı gəmiqayırma zavodunun tikintisi respublikamızda həyata keçirilən iri infrastruktur layihələrindən biridir. Təməli 2010-cu il martın 19-da Prezident İlham Əliyev tərəfindən qoyulmuş zavod Xəzər dənizində ən müasir tələblərə cavab verən istənilən növ müxtəlif təyinatlı gəmilərin tikintisi, təmiri və ümumilikdə dəniz mühəndisliyi işlərinin yerinə yetirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərəcəkdir.

Zavodun tikintisi və istismarı işlərinin həyata keçirilməsi məqsədilə ARDNŞ, Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti (AİŞ) və Sinqapurun “Keppel Offshore & Marine” şirkəti tərəfindən “Bakı gəmiqayırma zavodu” MMC birgə müəssisəsi yaradılıb. Təsisçilər arasında 2010-cu il dekabrın 10-da imzalanmış razılaşmaya əsasən, ARDNŞ, AİŞ və Keppel zavodun nizamnamə kapitalında müvafiq olaraq 65%, 25% və 10% paya malikdirlər. İstehsal prosesində metalkəsmə, profiləymə, lövhəymə, 3D borukəsmə rəqəmsal avadanlığı kimi müasir texnoloji vasitələrdən istifadə olunacaqdır.

Maşınqayırma sənayesi haqqında statistik göstəricilər

Maşın və avadanlıqların, nəqliyyat vasitələri, avtomobil və qoşquların istehsalı müəssisələrində 2014-cü il ərzində 401,7 milyon manatlıq məhsul istehsal edilmişdir. Emal sənayesində məhsul istehsalının strukturunda bu sahələrin payı 5,3% olmuşdur. Əvvəlki illə müqayisədə maşın və avadanlıqların istehsalı sənayesi 10,2% azalmış, sair nəqliyyat vasitələrinin istehsalı sənayesi 3,4 dəfə, avtomobil və qoşquların istehsalı sənayesi isə 58,2% artmışdır. Əvvəlki ilə nisbətən əsas məhsul istehsalı üzrə minik avtomobillərin istehsalı 4,4 dəfə artaraq 1861 ədəd, traktorların istehsalı 71,2% artaraq 1265 ədəd, fəvvarə armaturun istehsalı 42,4% artaraq 147,8 ton, kotanların istehsalı 33,4% artaraq 942 ədəd, dondurulmuş ərzaq məhsullarının saxlanması üçün soyuducu vitrinlər və piştaxtaların istehsalı 27,2% artaraq 552 ədəd, yük avtomobillərin istehsalı 15,4% artaraq 284 ədəd olmuşdur.

2015-ci il yanvarın 1-nə müəssisələrin anbarlarında 26,5 milyon manatlıq və ya ölkə sənayesi üzrə olan hazır məhsul ehtiyatının 10,2%-i qədər hazır məhsul ehtiyatı olmuşdur.

Məhsul növləri	2014-cü ildə istehsal	Əvvəlki ilə nisbətən, %	01.01.2015-ci il vəziyyətinə hazır məhsul ehtiyatı
Fəvvarə armaturu, ton	147,8	142,4	92,7
Ştanqlı quyu nasoslari, ədəd	5653	92,4	773
Mancanaq dəzgahları, ədəd	110	46,0	35
Elektrik ötürücüsü olan liftlər və skip qaldırıcıları, ədəd	55	83,3	94
Məişət kondisionerləri, ədəd	1275	13,5	2149
Dondurulmuş ərzaq məhsullarının saxlanması üçün soyuducu vitrinlər və piştaxtalar, ədəd	552	127,2	-
Traktorlar, ədəd	1265	171,2	-
Kotanlar, ədəd	942	133,4	-
Yük avtomobilləri, ədəd	284	115,4	-
Minik avtomobilləri, ədəd	1861	4,4	304

Cədvəl 1. Maşın və avadanlıqların, avtomobil və qoşquların istehsalı